

SAMSKABELSE

– involvering og aktivering af borgere og lokalsamfund

Erfaringer fra et kompetenceudviklingsforløb
om samskabelse på 5 biblioteker i Region Midtjylland.

Af Nis G. Madsen og Eva Mikkelsen
Foto: Thomas Randrup Pedersen

SAMSKABELSE

involvering og aktivering af borgere og lokalsamfund

Erfaringer fra et kompetenceudviklingsforløb om samskabelse på 5 biblioteker i Region Midtjylland.

Af Nis G. Madsen og Eva Mikkelsen

foto: Thomas Randrup Pedersen

I perioden fra 7. marts til 22. august 2016 deltog 5 biblioteker i Region Midtjylland i forløbet: Samskabelse - involvering og aktivering af borgere og lokalsamfund.

Samskabelse er et af de begreber, der i disse år er på alles læber. Det gælder også indenfor biblioteksverdenen, hvor samskabelse bl.a. har været et af de regionale indsatsområder i Region Midtjylland i 2016.

Forløbet har været bygget op som et **casebaseret læringsforløb** med fokus på, hvordan bibliotekerne kan bruge samskabelse som et udviklingsgreb på strategisk såvel som praktisk niveau.

Målet har været at sætte fokus på styrken i at opbygge nære og involverende samarbejder med lokalsamfundets mange interessenter.

Det kunne f.eks. være:

- institutioner, borgere, foreninger m.fl. omkring udviklingen af relevante aktiviteter og tilbud. Netop fordi stærke tværgående relationer kan give adgang til masser af brændstof til den innovative proces og ikke mindst ressourcer, som kan gøre meget mere muligt.

Forløbet var arrangeret af Herning Bibliotekerne, der som centralbibliotek i Region Midtjylland hvert år tilbyder en række kurser og kompetenceudviklingsforløb indenfor forskellige indsatsområder.

De deltagende biblioteker i forløbet var **Vi- borg Bibliotekerne, Ringkøbing Skjern Bib-**

liotekerne, Skive Bibliotekerne, Randers Bibliotekerne og Favrskov Bibliotekerne.

At gøre brugerne til aktører

Fra starten var det vigtigt, at kursusforløbet havde en tyngde. Det skulle være et forløb, der kunne sætte en kulturændring i gang på de biblioteker, der deltog. Derfor havde kurset en fast pris med mulighed for deltagelse af op til 5 personer. Herudover skulle forløbet strække sig over 6 mdr., og dele af kurset skulle foregå i bibliotekernes kontekst.

Forløbet blev bygget op af 3 dage på centralbiblioteket i Herning og 2 konsulentbesøg pr. bibliotek. Hvert bibliotek skulle prøve at arbejde samskabende i den periode, kurset varede.

Prøvehandling- et begreb fra Midtflab blev introduceret. Vi arbejdede ikke striks efter deres regler, men lavede

– små nye tiltag, som havde evnen til at kunne vokse, og hvor samskabelse har mulighed for at opstå.

Hovedformålet i kurset på centralbiblioteket var at give kursisterne sprog og værktøjer til at gennemføre deres prøvehandling. Besøgene på bibliotekerne var vigtige for at tage den læring, der var foregået centralt, ud på bibliotekerne.

Samskabelse foregår lokalt, og vi ville gerne åbne for de lokale muligheder og resurser. Samtidig ville det gøre samskabelse mindre abstrakt.

En fælles ”sprogbuffer” blev skabt

7. marts 2016

- Første dag på Herning Bibliotek:

I samskabelse anerkender vi relationers betydning, og derfor gjorde vi en indsats, for at kursisterne lærte hinanden at kende. Via bogen ”Plads til deltagelse - en introduktion til kommunal samskabelse” af Nis Grønager Madsen blev der introduceret et sprog om samskabelse. En bred vifte af begreber blev sat på ”sprogbufferen” som et redskab for de kommende samtaler.

De tre hovedbegreber ”Opgiv definitionsretten”, ”Opbyg resurser” og ”Faciliter deltagelse” blev gjort brugbare, og samtidig blev der undervist i at bruge biblioteket som en platform for samskabelse.

Generøsitet er en vigtig indstilling, når vi vil starte en samskabelsesproces.

Prøvehandlinger sættes på skinner

På første besøg på bibliotekerne:

På første besøg fik vi indblik i bibliotekernes kultur og fik præsenteret deres lokalsamfund. Under den første vejledning i forhold til bibliotekernes prøvehandlinger havde vi ledelsen repræsenteret for at sikre, at medarbejderne kunne arbejde videre med en accept af de resurser, de skulle bruge, og de risici de skulle tage i den nye måde at arbejde på. Prøvehandlingerne blev sat på skinner og hovedspørgsmålet var ”Hvad gør du i morgen?”

Frugten af egne og andres erfaringer høstes

10. maj 2016 -

Anden dag på Herning Bibliotek:

Kursisterne havde haft mulighed for at arbejde med deres prøvehandlinger i 2 måneder, og kom tilbage med mange erfaringer, som de fik mulighed for at dele. Gennem reflekterende teams på tværs af alle bibliotekerne blev der givet gode råd, og høstet frugten af de erfaringer, der var gjort. Kursisterne fik værktøjer til at arbejde i den kompleksitet, der var blevet en naturlig del af deres samskabelsesproces.

Hvad er meningen med prøvehandlingen?

Andet besøg på bibliotekerne:

Besøgets formål var at fastholde prøvehandlingerne, og udrydde de første startproblemer.

Det er vigtigt at se de nye resurser, der åbner sig, og være i stand til at finde nye muligheder i de prøvehandlinger der var. Der blev lagt vægt på meningen med prøvehandlingen og hovedspørgsmålet var:

”Hvad er det vigtige i at udføre jeres prøvehandling?”

Nye handlemuligheder i lokalsamfundet skabes.

Tredje dag på

Herning Bibliotek:

For at kunne arbejde videre og holde fokus på nye muligheder for samskabelse lavede vi en interessentanalyse kombineret med et netværkskort.

Det gav kursisterne et brugbart redskab til videre arbejde med samskabelse og satte fokus på de muligheder, der er i deres lokalsamfund.

Oplæg fra Byens Hus i Jelling og DOKK1 i Aarhus gav inspiration udefra til kursisterne, og mulighed for at spejle deres egen prøvehandling i andres arbejde med samskabelse.

Nye handlemuligheder

Begreberne gav kursisterne værktøjer til at give plads til deltagelse fra andre aktører. Samtidig fik de øje på resurser i deres lokalsamfund, de ikke havde fået øje på før. Der kom en lang række nye handlemuligheder på bordet, og kursisterne fik virkelig appetit på at arbejde samskabende.

Prøvehandlingerne blev forankret i deres kontekst, og derfor var de overskuelige at komme i gang med.

Handling blev til erfaring

Handling blev til erfaring, som igen gav nye handlemuligheder. Samtidig blev der bygget nye forventninger i lokalsamfundet, som så nye muligheder i bibliotekerne.

Bibliotekerne blev i stand til at gøre brugere til aktører og tage ejerskab. Synet på bibliotekerne blev forandret hos brugerne, og det medførte nye samarbejder. Læs mere om de enkelte prøvehandling i næste kapitel.

Prøvehandling – ude i lokalsamfundet

Omdrejningspunktet for deltagernes læring i forløbet var en eller flere prøvehandling, hvor deltagerne fik muligheden for at afprøve samskabelsesmetoder på nye eller allerede eksisterende arbejdsopgaver i deres egen organisation.

Nis G. Madsen startede ud med at fortælle om vigtigheden i at tage på besøg ude hos de nye potentielle samarbejdspartnere og invitere sig selv på kaffe og en snak. Det kan være svært at finde tiden til "en-til-en kaffemøder", men netop fordi relationer skaber handling kan det ifølge Nis G. Madsen være en god investering, der sikrer, at dem du mødes med tænker på dig i relevante sammenhænge.

Vi er så vant til at komme med en fast dagsorden og et bestemt mål, men når man skal samskabe handler det bl.a. om at 'opgive definitionsretten' og tage de store ører med.

Arbejde med interessentanalyse.

Deltagerne fra Viborg bibliotekerne tog fat på deres læsekredse i deres prøvehandling. De havde en formodning om at den passion de enkelte læsekredse havde, også ville være relevant for de andre læsegrupper, så de tog ud for at drikke en kop kaffe og fik en masse ideer og muligheder med hjem.

"Vi bød os selv på en kop kaffe"

Prøvehandling: Viborg Bibliotekerne
Lene Birgitte Mirland, projektkonsulent fra Viborg bibliotekerne, fortæller:

"det var en stor fordel, at vi på hvert bibliotek fik mulighed for en konkret og overskuelig prøvehandling..."

At opbygge resurser:

Prøvehandling: Favrskov Bibliotekerne
Prøvehandlingerne havde til formål at være en slags "kravlegård" og øjenåbner for det nye mindset og de varierede i form og indhold.

I Favrskov gik en af prøvehandlingerne eksempelvis ud på at "opbygge resurser" hos 6 skoleklasser, så de kunne skabe indhold til en række skærme i byrummet og i biblioteket.

Kunsten at invitere

Prøvehandling: Randers Bibliotekerne
Nis G. Madsen taler om, at det er en kunst at invitere. Det handler om at forstå sin

modtager og forstå på hvilken måde modtageren foretrækker at blive inviteret.

Netop invitationsformen blev afgørende i en af de prøvehandlinger, som deltagerne fra Randers Bibliotek gav sig i kast med.

De skulle arrangere et informationsmøde for flygtninge, hvor målet var at fortælle om bibliotekets tilbud og andre understøttende tilbud i kommunen.

I stedet for at arrangere mødet selv, så valgte Randers Biblioteks integrationsmedarbejder at samskabe dagen med Ayman.

Ayman var, med baggrund i en journalistuddannelse fra Syrien, i sprogpraktik på biblioteket.

Dagen blev ikke helt som medarbejderen eller de kommunale samarbejdspartnere havde regnet med.

Biblioteket havde inviteret gennem de normale kanaler med flyers og plakater og håbede på ca. 25-30 deltagere, men Ayman, der bl.a. stod for at markedsføre dagen inviterede via sit personlige netværk bl.a. med sms'er, der hurtigt gik i kredsløb blandt venners venner.

15 min. inde i informationsmødets start var der nærmest ingen deltagere, men de dukkede op løbende og det endte med, at der kom ca. 150 deltagere under arrangementet.

På trods af det store fremmøde var der efterfølgende delte meninger om hvorvidt arrangementet var en succes.

Deltagerne sad nemlig ikke stille og lyttede til arrangørernes oplæg og powerpoint - de både snakkede og dansede. Der var nemlig også dukket en musiker op, der spillede på oud og en der reciterede digte på arabisk.

Eva Bisbjerg, Formidlingschef fra Randers Bibliotek er dog ikke tvivl om at arrangementet var en succes, selvom det blev

Arbejde med interessentanalyse.

meget anderledes end forventet. Hun fortæller, at -

”– biblioteket er blevet mere åben for at sige ”ja” til potentielle samarbejdspartnere, til ikke at komme med en færdig idé fra starten og til at lytte til samarbejdspartneren.”

Arrangementet sætter dog også fokus på vigtigheden i at ”opbygge ressourcer” hos dem man samskaber med, altså gøre samarbejdspartnerne i stand til at bidrage.

Udfordrende at skulle opgive definitionsretten

Prøvehandling:

Ringkøbing Skjern Bibliotekerne

På Ringkøbing Skjern Bibliotekerne var omdrejningspunktet for en af prøvehandlingerne at åbne op for, at flere lokale fik lyst til aktivt at bruge det åbne bibliotek.

Da den lokale fotokunstner, Zara Pflüger kontaktede biblioteket besluttede gruppen sig for at arbejde samskabende med kunstneren.

Birte Røn fortæller, at de på biblioteket normalt selv definerer deres arrangementer, så udfordringen var ikke fra starten at definere hvad den lokale fotokunstner kunne bruge det åbne bibliotek til og hvad hun ikke kunne bruge bibliote-

ket til. Derfor havde de ikke en fast plan, da de mødtes med Zara Pfüger første gang.

Fotografen Zara vil gerne lave et fotoprojekt, som skal ende ud i en fotoudstilling og gerne en bogudgivelse. Hun vil gerne bruge biblioteksrummet til at fotografere til udstillingen.

Birte Røn fortæller, at det var lidt svært "for vi havde nok aldrig selv havde valgt at lave en udstilling på den måde."

Målet er, at det skal resultere i fotoudstillingen "Det bedste ved mig". Det skal være en udstilling der sætter fokus på de positive sider ved os selv, de ting ved vores egen krop og udseende, som vi er særligt glade for.

Det anderledes ved arrangementet bliver bl.a., at der efter et foredrag med Jan Hammer fra DR's Rigtige Mænd bliver en live fotoshoot af deltagerne, hvor de får taget billeder af "det bedste ved dem". Jan Hammer åbner ved selv at deltage i fotoshoot. Birte Røn fortæller at deres...

"– vigtigste erfaring med prøveprojektet netop var at give slip, at opgive definitionsretten og opdade den anden part."

En appelsin i turbanen

Prøvehandling: Skive Bibliotekerne

På Skive Bibliotek havde de også fokus på at få mere liv i deres Åben Bibliotek og her blev resultatet af en af deres prøvehandling til 7 arrangementer, der alle er planlagt af Tidens Tanker en forening for alternative behandlere.

Formidlingschef Ejvind Mikkelsen fortæller at samskabelses mindset

"– var en appelsin, der faldt ned i vores turban, da vi stod overfor at skulle sætte liv i det åbne bibliotek".

Startede en bevægelse

Der er opstået helt nye muligheder for bibliotekerne for at agere som en samskabelsesplatform. Nye initiativer vil blive skabt med brugerne som aktører og det vil gøre bibliotekerne og brugerne rigere på oplevelser. Besøg på biblioteker i dag er ikke kun for at låne bøger, og brugernes ønske om noget mere, kan imødekommes med brug af samskabelse.

I fremtiden vil der blive gjort plads til deltagelse fra lokalsamfundet i de fem kommuner. Bl.a. gennem lokaler, budgettet og programmet på bibliotekerne. Det er kun starten på en bevægelse som vi glæder os meget til at se de kommende resultater af.

For mere info om forløbet, kontakt:

Eva Mikkelsen, Udviklingskonsulent
Herning Bibliotekerne
bibemi@herning.dk

Nis G. Madsen
www.nisgmadsen.com
nisgmadsen@gmail.com